

การยืมคำในบทสนทนาภาษาญี่ปุ่นกับการแสดง ความรู้สึกของผู้พูด: กรณีศึกษาจากบทสนทนาใน ละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น

บทคัดย่อ

“การยืมคำ (繰り返し表現)” คือ การยืมคำพูดหรือข้อความที่เคยเอ่ยขึ้นมาก่อนหน้านั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่ง วัจนกรรม “การยืมคำ” มักถูกมองว่าเป็นเพียงสิ่งที่เพิ่มความเยินยอให้กับประโยคและควรหลีกเลี่ยงที่จะใช้ แต่ในความเป็นจริงแล้ว “การยืมคำ” ถือเป็นปัจจัยสำคัญของการสนทนาอย่างหนึ่ง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ของ “การยืมคำ” ในบทสนทนาญี่ปุ่น รวมถึงเจตนาของผู้พูดที่มีต่อคู่สนทนาหรือคำพูดของคู่สนทนา นอกจากนี้ ยังเพื่อวิเคราะห์เจตนาของผู้พูดที่มีต่อคู่สนทนาหรือคำพูดของคู่สนทนาจากการใช้วิธีการยืมคำ โดยทำการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างจากบทสนทนาในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นและวิเคราะห์บทสนทนาจากปัจจัยต่างๆ เช่น บริบท, ลักษณะการพูดและสีหน้าท่าทางของผู้พูด ฯลฯ ผลการศึกษาพบว่า หน้าที่ที่โดดเด่นของ “การยืมคำ” ก็คือ “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด” ซึ่งความรู้สึกในที่นี้หมายถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” เมื่อคำพูดของอีกฝ่ายแตกต่างหรือขัดแย้งกับความคิด, ความคาดหวังหรือการรับรู้ของผู้ยืมคำหรือขัดแย้งกับความเป็นจริง ผู้พูดจะยืมคำของคู่สนทนากลับไปเพื่อแสดงถึงความรู้สึกดังกล่าว ซึ่ง “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด” สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ “ทัศนคติด้านบวก”, “ทัศนคติที่เป็นกลาง” และ “ทัศนคติด้านลบ”

คำ

สำคัญ

การยืมคำ, บทสนทนา, การแสดงความรู้สึกของผู้พูด, ความรู้สึกไม่คาดคิด, บทละครโทรทัศน์

Functions of Repetition as the Speaker's Emotional Expression in Japanese Conversation : Based on the Japanese Television Drama Scenario

Abstract

“Repetition” is to repeat words or sentences that have already appeared in a context several times both in written language and spoken language. The speech act “Repetition” has been claimed that it is the expression which is merely raising the redundancy of sentences and it has been negatively regarded as the expression that should be avoided. However, an immediate repetition of the conversation partner's utterance is normally be seen and frequently appears in our daily conversation. As a result of data gathering from television drama materials, it is obvious that one of the functions of “Repetition” is “Emotional Expression” which occurs when there is something unexpected and the speaker felt surprised towards the partner's utterance. Therefore, in this research, “Emotional Expression” in “Repetition” is described as an “unexpectedness”. Additionally, “Emotional Expression” in “Repetition” can be divided into 3 types of attitudes which are “Positive Attitude”, “Neutral Attitude” and “Negative Attitude”.

Key words

Repetition, Conversation, Emotional Expression, Unexpectedness, Drama Scenario

1. บทนำ

1.1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“การย้อนคำ (繰り返し表現)” คือ การย้อนคำพูดหรือข้อความที่เคยเอ่ยขึ้นมาก่อนหน้านั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นในภาษาเขียนหรือภาษาพูดก็ตาม แต่เดิมวัจนกรรม “การย้อนคำ” มักถูกมองในด้านลบว่าเป็นเพียงสิ่ง que เพิ่มความเยิ่นเย้อให้กับประโยคและไม่มีคุณธรรมสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงและไม่ควรใช้บ่อย แต่ควรใช้วิธี “การย่อความ (省略)” ซึ่งจะช่วยให้ประโยคหรือบทสนทนาดูกระชับและไม่เยิ่นเย้อ (牧野成一 1980) แต่ในความเป็นจริงแล้ว การย้อนคำในบทสนทนาในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรานั้นเป็นเรื่องปกติและเป็นคำพูดที่ปรากฏออกมาค่อนข้างบ่อยไม่ว่าผู้พูดจะพูดออกมาโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ตัวอย่างเช่น ตัวอย่างประโยค (1) ดังต่อไปนี้

(1) ブルース : 今週中に送っていただきました
いんですか . . .

広田先生 : 今週中ですか。困ったなあ。
(堀口 1997)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่ 広田先生 ย้อนคำพูดของブルースว่า 「今週中ですか」 นั้น ไม่ใช่เป็นการย้อนคำเพื่อเพิ่มความเยิ่นเย้อให้กับประโยคหรือบทสนทนาแต่อย่างใด แต่เพื่อเป็นการแสดงออกให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นว่าผู้พูดไม่สะดวกหรือรู้สึกลำบากใจที่จะทำในสิ่งที่ブルースขอให้ช่วย โดยผู้พูดใช้วิธีการย้อนคำพูดของฝ่ายตรงข้ามว่า 「今週中ですか」 (ในกรณีนี้ผู้พูดใช้เสียงโทนเสียงต่ำ) โดยมีความหมายแฝงว่า 「今週中だったら、困る」 เพื่อเป็นการปฏิเสธคำขอร้องของブルースทางอ้อม นอกจากนี้ หลังจาก 「今週中ですか」 แล้วผู้พูดยังพูดต่ออีกว่า 「困ったなあ」 เพื่อเน้นว่าถ้าภายใน

อาทิตย์นี้คงจะลำบากจริงๆหรือไม่ได้จริงๆ ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า “การย้อนคำ” ก็เป็นสิ่งสำคัญในบทสนทนาในชีวิตประจำวันสิ่งหนึ่งด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่นทั่วไปมีคำอธิบายเพียงว่า “การย้อนคำ” ใช้เพื่อ “ขอคำอธิบาย” หรือ “ขอการยืนยัน” เท่านั้น ดังตัวอย่างประโยค (2) ดังต่อไปนี้

(2) ワット : すみません。わたしの車にこんな紙がはってあったんですが、

この漢字は何と読むんですか。

大学職員 : 「ちゅうしゃいはん」です。

ワット : ちゅうしゃいはん . . . どういう意味ですか。(『みんなの日本語 初級II』)

จากตัวอย่างประโยคข้างต้นชี้ให้เห็นว่าคำอธิบายของการย้อนคำยังไม่เพียงพอมากเท่าที่ควรและความเป็นไปได้ที่จะทำให้ชาวไทยและชาวต่างชาติที่เพิ่งเริ่มเรียนภาษาญี่ปุ่นเข้าใจผิดและนำไปใช้ในสถานการณ์จริงอย่างไม่ถูกต้องก็เป็นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการวิเคราะห์และพิจารณาหน้าที่ของการย้อนคำทั้งหมดขึ้นอีกครั้ง โดยจะเริ่มวิเคราะห์ตั้งแต่แนวความคิดพื้นฐานและความหมายของ “การย้อนคำ” รวมไปถึงหน้าที่ต่างๆและลักษณะเฉพาะของ “การย้อนคำ” อย่างละเอียด อีกทั้งงานวิจัยนี้จะเน้นวิเคราะห์ไปที่บทสนทนาจริงที่มีผู้สนทนาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยจะทำการวิเคราะห์จากบทสนทนาจากละครโทรทัศน์ญี่ปุ่น

1.2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อวิเคราะห์และพิจารณาถึงหน้าที่ของ “การย้อนคำ” และเจตนาของผู้พูดที่มีต่อคู่สนทนาหรือคำพูดของคู่สนทนาจากการใช้วิธีการ “ย้อนคำ” ในบทสนทนาญี่ปุ่น

¹ จินภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ “การย้อนคำ” มีชื่อเรียกอื่นๆอีกหลากหลายชื่อ ในกรณีภาษาญี่ปุ่นจะมีชื่อเรียก เช่น 「繰り返し表現」、「エコー発語」 และ 「問い返し疑問文」 เป็นต้น ส่วนภาษาอังกฤษจะมีชื่อเรียก เช่น “Repetition”, “Echo Utterance” และ “Echo Questions” เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า 「繰り返し表現」 สำหรับภาษาญี่ปุ่นและ “Repetition” สำหรับภาษาอังกฤษ

² ในประโยคตัวอย่างงานวิจัยนี้จะเส้นใต้ที่ขีดไว้ได้คำหรือประโยคที่เป็นปัจจัยสำหรับการวิเคราะห์ ซึ่งเส้นใต้ที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีทั้งหมด 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) เส้น “——” แสดงถึงคำพูดก่อนหน้าที่อีกฝ่ายเป็นคนพูด

2) เส้น “——” และตัวอักษรตัวหนาแสดงถึงคำพูดของผู้ย้อนคำพูดนั้นๆ กล่าวคือ ผู้พูดย้อนคำพูดจาก “——” โดยที่ผู้พูดอาจจะย้อนคำพูดทั้งหมดของอีกฝ่ายโดยที่ไม่เปลี่ยนคำพูดแต่อย่างใด หรือ ย้อนคำพูดแค่บางส่วนของอีกฝ่ายก็ได้

3) เส้น “_ _ _” แสดงถึงคำพูดหรือประโยคที่เป็นปัจจัยสำคัญอื่น ๆ ในการวิเคราะห์บทสนทนา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. มุมมองทางด้านการวิเคราะห์บทสนทนา (談話分析)

งานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทางด้านการวิเคราะห์บทสนทนา ได้แก่ 田中(1997), 中田(1992) และ 堀口 (1997) ซึ่งงานวิจัยทั้ง 3 งานนี้ต่างใช้คำเรียก “การย้อนคำ” ว่า 「繰り返し表現」

田中(1997) และ 中田(1992) ได้วิเคราะห์บทสนทนาตัวอย่างจากรายการโทรทัศน์ญี่ปุ่นและพบว่าหน้าที่ของ “การย้อนคำ” มีความเชื่อมโยงกับการดำเนินการสนทนาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังเป็นอย่างมาก ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวได้แก่ การแสดงความสนใจต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้าม, การแสดงความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวและความรู้สึกคล้ายกันหรือใกล้ชิดกันต่ออีกฝ่าย, ช่วยกระตุ้นบทสนทนาให้ดำเนินต่อไป และเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดและความรู้สึกกับฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น

堀口(1997) ศึกษาในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ฟังที่มีต่อบทสนทนา โดยเน้นศึกษาในเรื่อง “คำขานรับเป็นช่วง ๆ (あいづち)” และได้จัด “การย้อนคำ” อยู่ในประเภทของ 「あいづち」 ซึ่งแตกต่างจาก 田中(1997) และ 中田(1992) ที่แยก “การย้อนคำ” ออกจาก 「あいづち」 โดยถือว่าเป็นรูปแบบภาษาที่แตกต่างกัน

2.2. มุมมองทางด้านประโยคคำถาม (疑問文)

งานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทางด้านประโยคคำถาม ได้แก่ 南(1985), 梅木(2011), NOH(1995) และ Wilson & Sperber (1992) ซึ่งงานวิจัยแต่ละงานจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป แต่สำหรับภาษาญี่ปุ่นแล้วชื่อเรียกที่ใช้กันทั่วไปและใช้กันอย่างกว้างขวางมากที่สุดคือ 「問い返し疑問文」

南(1985) เรียกประโยคคำถามที่ใช้วิธีย้อนคำพูดของอีกฝ่ายกลับไปว่า 「問い返し疑問文」 โดยได้อธิบายถึงหน้าที่ของ 「問い返し疑問文」 ว่าเป็นการขอการยืนยันหรือคำอธิบายจากฝ่ายตรงข้ามโดยการย้อนคำพูดของฝ่ายตรงข้ามในส่วนที่ฟังไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ

หรือไม่ได้ยินเป็นรูปประโยคคำถามกลับไป

梅木(2011) เรียกประโยคคำถามแบบ 「問い返し疑問文」 ว่า 「エコ一聞き返し」 และได้ศึกษาหน้าที่ของ 「エコ一聞き返し」 จากบทสนทนาจริง โดยวิเคราะห์จากเสียงสูงต่ำทำยประโยคของผู้พูด ผลการศึกษาพบว่านอกจากใช้เพื่อแสดงให้อีกฝ่ายรู้ว่าตัวผู้พูดฟังที่อีกฝ่ายพูดไม่รู้เรื่องหรือไม่เข้าใจความหมายของคำที่อีกฝ่ายพูดแล้ว 「エコ一聞き返し」 ยังใช้เพื่อแสดงความตกใจ, แสดงความไม่พอใจหรือสงสัย, แสดงความสนใจหรืออารมณ์ขบขัน และกระตุ้นให้การสนทนาดำเนินต่อไปอีกด้วย

NOH (1995) และ Wilson & Sperber (1992) ได้ให้ข้อสรุปว่า “Echo Questions” หรือ “Echo Utterance (エコ一発話)” เป็นการแสดงท่าทางการแสดงออกและอารมณ์ของผู้พูดที่มีต่อคำพูดนั้นๆมากกว่า การที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่เข้าใจคำพูดของฝ่ายตรงข้ามหรือเพื่อที่จะขอการยืนยันจากอีกฝ่าย

2.3. ปัญหาที่พบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้พบว่างานวิจัยบางงานมีจุดที่เป็นปัญหาสำคัญอยู่ไม่น้อย ซึ่งจุดที่ผู้วิจัยคิดว่าเป็นปัญหาหลักในการวิเคราะห์เรื่อง “การย้อนคำ” มีดังต่อไปนี้

1) จากที่กล่าวไว้ข้างต้นว่า “การย้อนคำ” มีชื่อเรียกอยู่หลากหลายประเภทมาก หากมีคำช่วย 「カ」 ซึ่งเป็นคำช่วยที่แสดงถึงประโยคคำถามในภาษาญี่ปุ่นหรือหากมีเครื่องหมายปริศนึ 「？」 ต่อท้ายประโยค รวมไปถึงการปิดท้ายด้วยเสียงสูงก็จะจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกับประโยคคำถามและจะใช้คำเรียกว่า 「問い返し疑問文」, 「エコ一疑問文」, 「エコ一型聞き返し」 และ “Echo Questions” แต่ในความเป็นจริงแล้วเสียงสูงท้ายประโยคนั้นสามารถแยกออกมาได้หลายประเภทซึ่งบางประเภทก็ไม่ได้แสดงถึงเจตนาของผู้พูดเพื่อจะถามคำถาม ดังนั้นถึงแม้ว่าผู้พูดจะพูดปิดท้ายประโยคด้วยเสียงสูงหรือในประโยคจะมีเครื่องหมายที่แสดงถึง

ประโยคคำถาม ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้พูดจะมีเจตนาถาม คำถามฝ่ายตรงข้ามเสมอไป กล่าวคือ ไม่ใช่ประโยค คำถามที่แท้จริง เช่น ตัวอย่างบทสนทนา (3)

(3) (羽生は澄江という女性の弁護士で、古美門は相手の弁護士である。)

澄江「先生、裁判も辞さないつもりです。お力をお貸しください。」

羽生「わかりました。」

古美門「わかりました？ 安請け合いをして ありもしない希望を持たせるのはやめたまえ。

君に打てる手などない。」

(Legal High 2 第6話)

จากตัวอย่างบทสนทนาข้างต้น จะเห็นได้ว่า 古美門 ไม่ได้มีเจตนาที่จะถาม 羽生 ว่า “เข้าใจไหม? (わかりましたか?)” แต่มีเจตนาที่ต้องการแสดงถึงท่าที หรือความรู้สึกต่อต้านกับคำว่า “わかりました” ที่ 羽生 พูดออกมา เพราะเหตุนี้การที่จะตัดสินว่าประโยคใด เป็นประโยคคำถามนั้นถือเป็นเรื่องที่ยากมาก ผู้วิจัยจึง เลือกที่จะใช้คำว่า “繰り返し表現 (การยื้อย่น)” ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงการยื้อย่นคำทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นแบบประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถามก็ตาม

2) การศึกษาเรื่องการยื้อย่นคำจำเป็นที่จะต้อง วิเคราะห์จากปัจจัยสำคัญหลากหลายปัจจัย เช่น สีหน้า ท่าทางและน้ำเสียงของผู้พูด, สถานการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง รวมไปถึงบริบทก่อนหน้า และหลังจากนั้นอีกด้วย แต่ทว่าจากงานวิจัยที่นำมา อ้างอิงข้างต้น ผู้วิจัยพบว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่ไม่ได้นำปัจจัยเหล่านี้ขึ้นมามีวิเคราะห์ ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญ ในการวิเคราะห์เรื่องการยื้อย่นคำอย่างหนึ่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การยื้อย่นคำ” มีความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบทสนทนาที่มีบริบทที่ชัดเจน รวมไปถึงสีหน้าท่าทางการแสดงออกหรือทัศนคติ

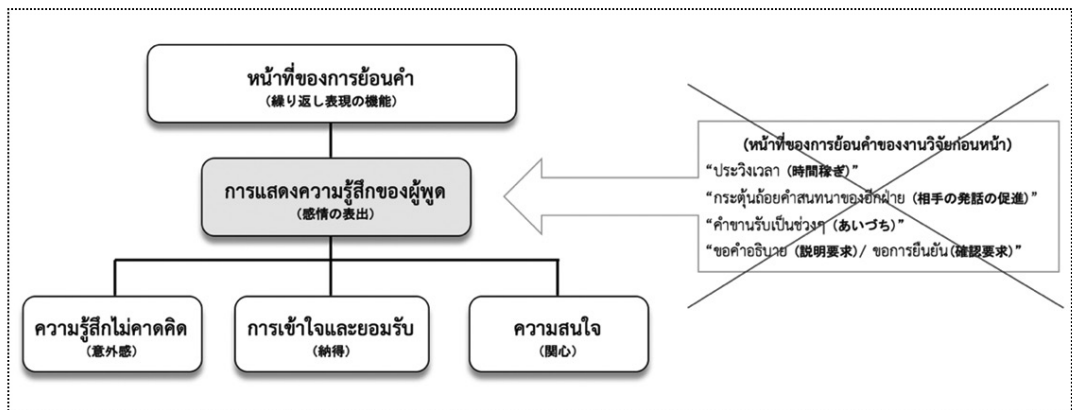
และน้ำเสียงของผู้พูดด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่าง เป็นบทสนทนาในละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นหลากหลายเรื่องที่มีเนื้อเรื่องและความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครแตกต่างกัน ออกไป อันได้แก่ เรื่อง 『世界一難しい恋』, 『民王』, 『ダメな私に恋をしてください』, 『花より男子(第1期和第2期)』, 『半沢直樹』, 『Legal High (第1期和第2期)』 และอนิเมชันเรื่อง 『クレヨンしんちゃん』 เพื่อสะดวกแก่การวิเคราะห์หน้าที่ของการ ยื้อย่นคำและนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปเป็น ข้อมูลพื้นฐานเพื่อที่จะนำไปเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่าง ที่แตกต่างกันออกไป แต่ทว่าในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้ วิจัยได้เน้นเก็บข้อมูลจากละครโทรทัศน์ญี่ปุ่นเป็นส่วน ใหญ่ จึงมีอนิเมชันเพียงแค่ 1 เรื่องเท่านั้น แต่อย่างไร ก็ตามทั้งละครและอนิเมชันต่างก็เป็นบทสนทนาที่ถูก กำหนดขึ้นโดยผู้เขียนไว้ตั้งแต่ต้นเช่นเดียวกัน ในงานวิจัย นี้ผู้วิจัยจึงจัดสื่อทั้ง 2 แบบเป็นชนิดเดียวกัน อีกทั้ง ถึงแม้ว่าอนิเมชันเรื่อง 『クレヨンしんちゃん』 จะมีตัวละครเด็กที่มีนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์ก็ตาม แต่นิสัยของตัวละครก็ไม่ได้ส่งผลถึงเรื่องการใช้วิธี “การยื้อย่นคำ” และ นอกจากนี้ก็ยังมิบทสนทนาของตัวละครตัวอื่นๆอีกหลากหลายด้วยเช่นกัน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์จากปัจจัยสำคัญต่างๆที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยเฉพาะบริบทก่อนหน้าและบริบทที่ตามมาหลังจากนั้น เพื่อศึกษาหน้าที่ของ “การยื้อย่นคำ” ว่ามีหน้าที่อย่างไรบ้างและผู้ยื้อย่นคำมีเจตนาที่สื่อถึงฝ่ายตรงข้ามอย่างไร

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลตัวอย่างบทสนทนาจากบท ละครโทรทัศน์และอนิเมชันญี่ปุ่นทั้งหมด 546 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของบทสนทนาจาก เว็บไซต์บทละครญี่ปุ่น (www.d-addicts.com/) โดยการนำบทละครมาเทียบกับบทพูดของตัวละครนั้นๆใน ระหว่างการดูละครเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากผลการวิเคราะห์บทสนทนาตัวอย่าง ทั้งหมด 546

ตัวอย่าง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหน้าที่ของ “การย้อนคำ” คือ “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด (感情の表出)” ดังที่แสดงในภาพที่ 1 ซึ่งหากดูเผินๆจาก ลักษณะภาษาที่ใช้แล้วอาจดูเหมือนว่าเป็นหน้าที่ “ประวิงเวลา (時間稼ぎ)”, “กระตุ้นถ้อยคำสนทนาของ อีกฝ่าย (相手の発話の促進)”, “คำขานรับเป็นช่วง ๆ (あいづち)” และ “ขอคำอธิบาย (説明要求)/ขอการ ยืนยัน (確認要求)” ตามที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กล่าวไว้ (梅木2011, 田中1997, 中田1992, 堀口1997) แต่ ในความเป็นจริงแล้วการย้อนคำไม่ได้เป็นการแสดง เจตนาดังกล่าวเพียงอย่างเดียว แต่จุดประสงค์หลักของ ผู้พูดในการใช้การย้อนคำนั้นเป็นการสื่อหรือแสดงถึง “ความรู้สึกของผู้พูด” อย่างหนึ่งที่มีต่อคำพูดของฝ่าย ตรงข้ามควบคุมไปกับหน้าที่ดังกล่าวด้วย กล่าวคือ ไม่ได้ เป็นหน้าที่ “ประวิงเวลา”, “กระตุ้นถ้อยคำสนทนาของ อีกฝ่าย”, “คำขานรับเป็นช่วงๆ” และ “ขอคำอธิบาย/ ขอการยืนยัน” อย่างแท้จริง

ย้อนคำว่า “สิ่งที่คู่สนทนาพูดออกมาเป็นสิ่งที่แตกต่าง จากความคิดของผู้พูดหรือผู้พูดไม่เคยคิดเรื่องดังกล่าวมาก่อนจึงทำให้ผู้พูดเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อคำพูด ของคู่สนทนา และทำให้ผู้พูดย้อนคำคำนั้นกลับไปเพื่อ แสดงถึงความรู้สึกดังกล่าวที่มีต่อคำพูดนั้นๆ” ส่วนการ แสดง “การเข้าใจและยอมรับ” โดยการใช้อ้อนคำ คือ “ผู้พูดย้อนคำพูดของฝ่ายตรงข้ามเพื่อแสดงความเข้าใจ และยอมรับต่อคำพูดดังกล่าว” ซึ่งจะออกมาในรูปแบบ ภาษาเหมือนเป็นหน้าที่ “คำขานรับเป็นช่วงๆ” แต่ทว่า จะแตกต่างกับ “คำขานรับเป็นช่วงๆ” ตรงที่จะแสดงถึง ความเข้าใจและการยอมรับ ซึ่ง “คำขานรับเป็นช่วง ๆ” จะไม่มีหน้าที่ดังกล่าว แต่เป็นเพียงคำตอบรับเพื่อส่ง สัญญาณให้คู่สนทนาเข้าใจว่าผู้พูดฟังอยู่หรือเป็นการ กระตุ้นการสนทนาให้อีกฝ่ายสนทนาต่อไปเท่านั้น และ สุดท้ายการแสดง “ความสนใจ” โดยการใช้อ้อนคำ คือ “ผู้พูดมีความสนใจหรือรู้สึกติดใจกับคำพูดของฝ่ายตรง ข้าม จึงย้อนคำพูดดังกล่าวเพื่อกระตุ้นบทสนทนาของ

ภาพที่ 1 หน้าที่ของการย้อนคำ

4.1. หน้าที่แสดงความรู้สึกของผู้พูด (感情の表出)

จากผลการสำรวจในครั้งนี้พบว่า “การแสดงอารมณ์ ของผู้พูด” โดยใช้การย้อนคำสามารถแสดงถึงอารมณ์ผู้ พูดอันได้แก่ “ความรู้สึกไม่คาดคิด”, “การเข้าใจและ ยอมรับ” และ “ความสนใจ” ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ จำกัดความของ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” โดยการใช้การ

ฝ่ายตรงข้ามให้พูดต่อไป” โดยการแสดง “ความสนใจ” นี้จะปรากฏออกมาในรูปแบบภาษาของ “กระตุ้นถ้อยคำ สนทนาของอีกฝ่าย”

จากตัวอย่างประโยคทั้งหมดที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวม มาพบว่า การแสดง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” มีอัตราส่วนมาก ถึง 99% (540 ตัวอย่าง) ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่ามีแนวโน้ม

ในการใช้มากที่สุดทั้งหมด 3 ประเภท ในทางกลับกัน ตัวอย่างของการแสดง “ความสนใจ” นั้นมีอัตราส่วนเพียง 1.1% (6 ตัวอย่าง) จากประโยคตัวอย่างทั้งหมดเท่านั้น สำหรับการแสดง “การเข้าใจและยอมรับ” โดยการใช้คำย่อนคำไม่มีตัวอย่างปรากฏอยู่ในผลการสำรวจในครั้งนี้ แต่ผู้วิจัยพบว่ามีตัวอย่างประโยคปรากฏอยู่ในบทสนทนาจริง (自然会話) ซึ่งข้อนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ต่อไปในงานวิจัยครั้งหน้าและได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เฉพาะเรื่อง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ที่มีอัตราส่วนของการใช้มากที่สุดเท่านั้น

4.2. “ความรู้สึกไม่คาดคิด” จากการใช้การย่อนคำ

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้จำกัดความของ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” โดยการใช้การย่อนคำ ว่า “สิ่งที่คู่สนทนาพูดออกมาแตกต่างหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้พูดคิดหรือคาดหวังเอาไว้ จึงทำให้ผู้ย่อนคำเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อคำพูดของคู่สนทนาและทำให้ผู้พูดย่อนคำคำนั้นกลับไปที่แสดงถึงความรู้สึกดังกล่าวที่มีต่อคำพูดนั้นๆ” ซึ่งสาเหตุของการก่อให้เกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เมื่อสิ่งที่คู่สนทนาพูดแตกต่างหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้พูดคิดหรือขัดแย้งกับเงื่อนไขที่มีมาก่อนหน้า (前提), ภูมิหลังของเรื่องราว (背景), สามัญสำนึก (一般常識) หรือข้อเท็จจริง (事実) และ 2) เมื่อประเด็นของการสนทนาเปลี่ยนไปอย่างกะทันหันในระหว่างการสนทนา ซึ่งเมื่อผู้พูดเกิดความรู้สึกไม่คาดคิดขึ้นมักจะทำให้บทสนทนาหยุดชะงักหรือในบางกรณีฝ่ายตรงข้ามอาจเป็นฝ่ายดำเนินบทสนทนาต่อหรือพูดรายละเอียดเพิ่มเติม หากสิ่งที่ย่อคำพูดเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่พึงประสงค์ ผู้พูดมักจะย่อนคำพูดดังกล่าวกลับพร้อมกับพูดแสดงความรู้สึกติดลบต่อไปและมักก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างการสนทนา

(4) (鮫島社長は社員の三浦に二人の新入社員について聞いている。)

鮫島「あつ、新人二人はどうだ？ 職場に順応できてるか？」

三浦「社長はどっち派ですか？」

鮫島「どっち派？」

三浦「堀まひろと柴山美咲どっちがタイプかな～って。」 (世界一難しい恋 第2話)

ตัวอย่างบทสนทนาที่ (4) แสดงถึงความรู้สึกไม่คาดคิดที่เกิดขึ้นเมื่อประเด็นของการสนทนาเปลี่ยนไปอย่างกะทันหันในระหว่างการสนทนา 三浦ได้เปลี่ยนประเด็นสนทนาอย่างกะทันหันจึงทำให้鮫島เกิดความรู้สึกไม่คาดคิดขึ้น เพราะเหตุนี้鮫島จึงย่อนคำพูดของ 三浦กลับไปว่า「どっち派？」 เพื่อแสดงถึงความรู้สึกไม่คาดคิดที่มีต่อคำพูดของ 三浦 พร้อมกับเกิดความสงสัยว่า “ทำไม 三浦 ถึงพูดสิ่งนั้นออกมาและต้องการจะสื่อถึงอะไร？” ในบางกรณีฝ่ายตรงข้ามหรือ 三浦 เป็นฝ่ายดำเนินบทสนทนาต่อหรือพูดรายละเอียดเพิ่มเติม

นอกจากนี้ “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด” มักปรากฏออกมาในรูปแบบภาษาของหน้าที่ “ประวิงเวลา” ในตัวอย่างที่ (5), “กระตุ้นถ้อยคำสนทนาของอีกฝ่าย” ในตัวอย่างที่ (6), “คำขานรับเป็นช่วงๆ” ในตัวอย่างที่ (7) และ “ขอคำอธิบาย/ขอการยืนยัน” ในตัวอย่างที่ (8) ซึ่งระดับของ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ของผู้พูดที่มีต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้ามจะแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละบทสนทนา หากระดับ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ยิ่งสูงมากเท่าใด ระดับ “การแสดงอารมณ์ของผู้พูด” ก็ยิ่งสูงขึ้นมากเท่านั้น

(5) (鮫島はホテルの社長であり、研修社員の柴山と仕事について話している。)

鮫島「働いてみて何か気になる点はあるか？」

柴山「気になる点？・・・そうですねえ。あつ、研修で回ったどこのホテルにも牛乳が

ありませんでした。」

(世界一難しい恋 第1話)

จากตัวอย่างที่ (5) ท่านประธาน鮫島 ถาม柴山ซึ่งเป็นเด็กฝึกงานว่าลองเข้ามาทำงานดูแล้วรู้สึกมีปัญหาหรือมีเรื่องอะไรที่ติดใจบ้างหรือไม่ 柴山 ซึ่งถูก鮫島ถามคำถามอย่างกะทันหัน จึงทำให้เธอไม่สามารถตอบคำถามของ鮫島ได้ทันที อีกทั้งเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดความเจ็บในบทสนทนาขึ้น柴山จึงย้อนคำพูดของ鮫島 ตรงจุดที่เป็นคำถามหลักว่า 「気になる点？」 เพื่อประวิงเวลาในการคิดให้กับตนเอง ในกรณีนี้สามารถกล่าวได้ว่า柴山ไม่ได้เกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” แต่อย่างใดการย้อนคำในที่นี่จึงเป็นการ “ประวิงเวลา” อย่างหนึ่ง

(6) (半沢は融資について貝瀬を問い詰めているが、貝瀬は断ろうとしている。)

貝瀬 「違う！私はただ・・・」

半沢 「ただ？」

貝瀬 「いや・・・」

半沢 「ただあなたは上からの指示に従っただけ。違いますか？・・・」

やはりそうなんですね。」

(半沢直樹 第7話)

จากตัวอย่างที่ (6) 半沢รู้อยู่แล้วว่า貝瀬เพียงแค่ทำตามคำสั่งเบื้องบนเท่านั้น เพราะฉะนั้นที่เขาย้อนคำพูดของ貝瀬 ว่า「ただ？」 นั้นไม่ใช่เพราะว่าเขาไม่สนใจที่จะอยากรู้เรื่องราวต่อไป แต่เพื่อที่จะแสดงความรู้สึกต่อต้านหรือขัดแย้งต่อ貝瀬 โดยผ่านการย้อนคำพูดของฝ่ายตรงข้ามเพื่อกระตุ้นให้ฝ่ายตรงข้ามพูดออกมา และดูว่าเขาจะแก้ตัวอย่างไรต่อไป

(7) (古美門は父親との関係がよくない。)

黛 「それに私は思うんです。親子の問題を解決するのは法ではなく、親子の絆であるはずだと。」

古美門 「親子の絆ね。」

(Legal High 1 第8話)

จากตัวอย่างที่ (7) 黛 ต้องการให้ 古美門 กับพ่อเขาคืนดีกันโดยเธอคิดว่าวิธีแก้ปัญหาระหว่างพ่อกับลูกนั้นก็คือ สายสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูก ซึ่งจากตัวอย่างบทสนทนาดูเหมือนว่า古美門 จะแสดงให้เห็นว่ากำลังฟังในสิ่งที่ 黛พูดอยู่ แต่ในความเป็นจริงแล้วเขากำลังแสดงความต่อต้านคำพูดของ 黛 โดยการย้อนคำพูดของเธอกลับไปว่า「親子の絆ね」 พร้อมกับซักสีหน้าและพูดด้วยน้ำเสียงประชดประชันใส่ 黛 ซึ่งจากสีหน้าและท่าทางของ古美門 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเขาไม่ได้กำลังพูดขานรับระหว่างบทสนทนา แต่กำลังพูดแสดงท่าทีว่าไม่เห็นด้วยกับคำพูดของอีกฝ่าย

(8) (半沢がある会社に融資をしようとするが、江島が反対している。)

江島 「たかが3千万程度のちっぽけな融資じゃ焼け石に水なんだよ！」

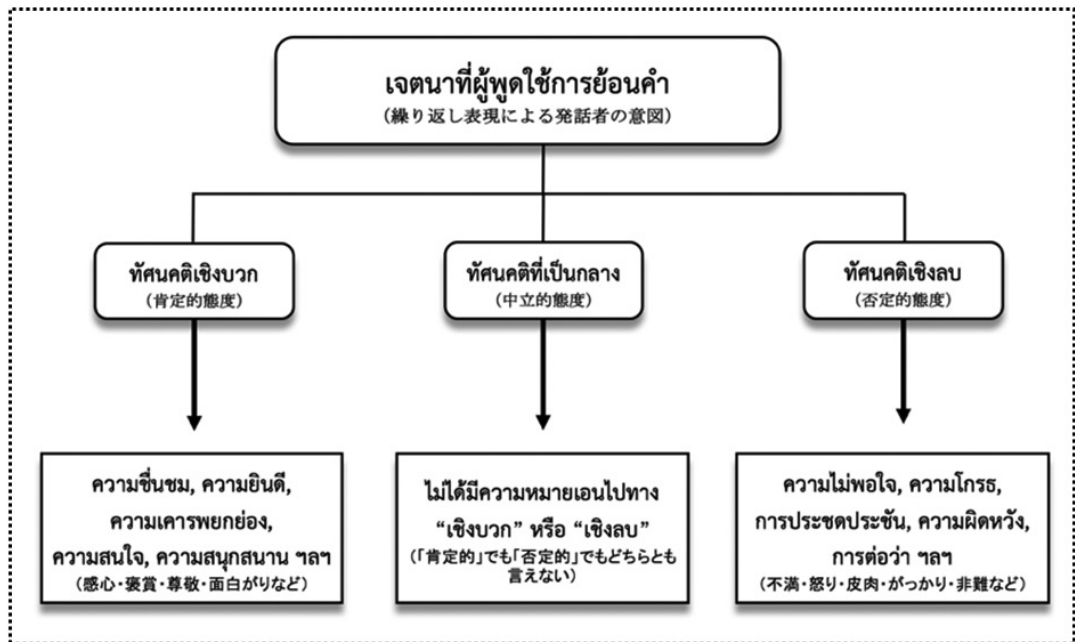
半沢 「ちっぽけ？そう考えるのは悪しき銀行の勝手な論理というものでしょう。」

(半沢直樹 第1話)

จากตัวอย่างที่ (8) การที่半沢ย้อนคำพูดของ江島กลับไปในรูปแบบประโยคคำถามว่า「ちっぽけ？」 ไม่ใช่เพราะว่าเขาไม่เจตนาที่จะถามหรือขอการยืนยันจาก江島ว่า「ちっぽけですか？」 แต่เพื่อเป็นการแสดงความต่อต้านกับคำพูดของอีกฝ่ายและยืนยันความคิดของตนเองว่า「ちっぽけではない」 พร้อมกับพูดคำทวนอีกฝ่ายด้วยว่า「そう考えるのは悪しき銀行の勝手な論理というものでしょう」

4.3. เจตนาที่ผู้พูดใช้การย้อนคำ

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ยังแสดงให้เห็นว่าเจตนาของผู้พูดที่ใช้การย้อนคำหากดูเจตนาแล้วก็เพื่อแสดงถึงทัศนคติทั้งหมด 3 ประเภท อันได้แก่ “ทัศนคติเชิงบวก (肯定的態度)”, “ทัศนคติที่เป็นกลาง (中立的態度)” และ “ทัศนคติเชิงลบ (否定的態度)” ดังที่แสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เจตนาที่ผู้พูดใช้การย้อคำ (สรุปโดยผู้วิจัย)

4.3.1. ทัศนคติเชิงบวก (肯定的態度)

“ทัศนคติเชิงบวก” ที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยใช้การย้อคำ คือ สิ่งที่คุณสนทนาพูดออกมาแตกต่างจากสิ่งที่คุณพูดคิดหรือเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่เคยคิดหรือไม่เคยได้ยินมาก่อน จึงทำให้ผู้ย้อคำเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อคำพูดของคุณสนทนา แต่เป็นสิ่งที่พึงพอใจหรือถูกใจสำหรับตัวผู้พูด ผู้พูดจึงย้อคำพูดของฝ่ายตรงข้ามเพื่อแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” รวมไปถึง “ทัศนคติเชิงบวก” อันได้แก่ “ความชื่นชม”, “ความยินดี”, “ความเคารพยกย่อง” เป็นต้น

(9) (紀介はみんなに徳松家秘伝の最高級料理を食べさせようとしている。)

紀介「先生、お夜食などいかがですか？」

古美門「いやいや。もう私ワラビでしたらもう。」

紀介「では、徳松家秘伝の最高級料理は？」

古美門「最高級！？ぜひお願いいたします！」

(リーガル・ハイ2 第6話)

จากตัวอย่างที่ (9) อาหารของบ้าน徳松จะเป็นวาระพิเศษวันและ古美門ก็ไม่ชอบเป็นอย่างมาก แต่อยู่มาวันหนึ่ง紀介ผู้เป็นเจ้าของบ้านก็ได้พูดว่าวันนี้จะมีอาหารชั้นยอดมาให้ทุกคนได้ลองชิมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความคิดของ古美門 จึงทำให้เขารู้สึกถึงความไม่คาดคิดขึ้น แต่สิ่งนี้เป็นสิ่งที่古美門พึงพอใจเป็นอย่างมาก เขาจึงย้อคำพูดของ紀介ด้วยความดีใจว่า「最高級！？」และพูดต่อว่า「ぜひお願いします！」เพื่อแสดงความสนใจต่อคำว่า「最高級」

4.3.2. ทัศนคติที่เป็นกลาง (中立的態度)

“ทัศนคติที่เป็นกลาง” ที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยใช้การย้อคำ คือ สิ่งที่คุณสนทนาพูดออกมาเป็นสิ่งที่ผู้พูดไม่เคยคิดหรือไม่เคยได้ยินมาก่อน จึงทำให้ผู้ย้อคำเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อคำพูดของคุณสนทนา ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งที่มีความหมายเชิงบวกหรือเชิงลบสำหรับตัวผู้พูดแต่อย่างใด ผู้พูดเพียงแคแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้ามเท่านั้น

(10) (ひろしが会社の人にお土産を選んで
いる。)

美冴「もうなんだっていいじゃないそんなも
ん。」

ひろし「なんだっていい？お前は給湯室の恐
ろしさを知らないなー。」

美冴「給湯室？あーそうね。確かにOL時
代、つまらないお土産買って来た

上司を裏でいろいろ文句言ってたわね。」

ひろし「だったら俺のプレッシャーわかるだ
ろう？」

(クレヨンしんちゃん)

จากตัวอย่างที่ (10) ระหว่างการสนทนาひろしได้
เปลี่ยนประเด็นของการสนทนาไปเป็นเรื่อง「給湯室」
อย่างกะทันหัน ซึ่งเป็นเรื่องที่美冴ไม่ได้คาดการณ์เอาไว้
จึงทำให้美冴เกิดความขัดแย้งและเกิด “ความรู้สึกไม่
คาดคิด” ขึ้น เพราะฉะนั้นการที่ย้อนคำพูดของひろ
しว่า「給湯室？」 นั้น ไม่ใช่เพราะว่าเธอต้องการที่จะ
ขอคำอธิบาย แต่เพื่อแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ต่อ
คำพูดของฝ่ายตรงข้าม แต่ในกรณีนี้ 美冴ย้อนคำพูดของ
ひろしเพียงแค่เพื่อที่จะแสดงความรู้สึกไม่คาดคิดโดย
แฝงความหมายว่า “ทำไมจู่ถึงพูดเรื่อง「給湯室」”
ซึ่งไม่ได้แฝงความหมายเอนไปทางเชิงบวกหรือเชิงลบแต่

อย่างไร แต่เป็นเพียงการแสดงถึง “ทัศนคติที่เป็นกลาง”
เท่านั้น

ตัวอย่างข้างต้นชี้ให้เห็นถึงการแสดง “ทัศนคติเชิง
บวก” และ “ทัศนคติที่เป็นกลาง” ของผู้พูดโดยใช้การ
ย้อนคำ แต่ในบทสนทนาจริงนั้น หากผู้พูดต้องการจะ
แสดงถึง “ทัศนคติเชิงบวก” ผู้พูดไม่มีความจำเป็นที่จะ
ต้องย้อนคำพูดของฝ่ายตรงข้ามแต่อย่างใด ในทางกลับ
กัน การที่ผู้พูดจงใจที่จะย้อนคำพูดของอีกฝ่ายกลับก็
เพราะว่าผู้พูดรู้สึกถึงปัญหาบางอย่างกับคำพูดดังกล่าว
และรู้สึกยอมรับไม่ได้หรือยากที่จะยอมรับ ผู้พูดจึงย้อน
คำพูดดังกล่าวกลับไปเพื่อแสดงถึง “ทัศนคติเชิงลบ” ที่
มีต่อคำพูดนั้นเพื่อถ่ายทอดให้อีกฝ่ายได้รับรู้ จากผล
สำรวจในครั้งนี้พบว่าการแสดง “ทัศนคติเชิงบวก” มี
อัตราส่วนของการใช้เพียง 5% (25 ตัวอย่าง) จากทั้งหมด
540³ ตัวอย่าง ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับ
“ทัศนคติเชิงลบ” ที่มีอัตราส่วนของการใช้มากถึง
57.03% (308 ตัวอย่าง) ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ครอบคลุม
จำนวนตัวอย่างทั้งหมดเกินครึ่งหนึ่งและมีอัตราส่วนของ
การใช้มากที่สุดเป็น 3 ประเภท ส่วน “ทัศนคติที่เป็นก
กลาง” มีอัตราส่วนของการใช้ 39.44% (213 ตัวอย่าง)
ซึ่งส่วนมากจะใช้ในกรณีที่มีการเปลี่ยนประเด็นระหว่าง
การสนทนาอย่างกะทันหัน ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 อัตราส่วนของประเภทของทัศนคติที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยใช้การย้อนคำ (สรุปโดยผู้วิจัย)

ประเภทของทัศนคติที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยใช้การย้อนคำ	อัตราส่วนของการใช้
ทัศนคติเชิงบวก (肯定的態度)	5%
ทัศนคติที่เป็นกลาง (中立的態度)	39.44%
ทัศนคติเชิงลบ (否定的態度)	57.03%
ผลรวมทั้งหมด ≈ 100%	

(ตัวอย่างทั้งหมด 540 ตัวอย่าง (100%) ปิดเศษเป็นทศนิยม 2 ตำแหน่ง)

¹ จินภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ “การย้อนคำ” มีชื่อเรียกอื่นๆอีกหลากหลายชื่อ ในกรณีภาษาญี่ปุ่นจะมีชื่อเรียก เช่น 「繰り返し表現」、「エコ一語話」 และ 「問い返し疑問文」 เป็นต้น ส่วนภาษาอังกฤษจะมีชื่อเรียก เช่น “Repetition”, “Echo Utterance” และ “Echo Questions” เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า 「繰り返し表現」 สำหรับภาษาญี่ปุ่นและ “Repetition” สำหรับภาษาอังกฤษ

4.3.3. ทศนคติเชิงลบ (否定的態度)

“ทศนคติเชิงลบ” ที่ผู้พูดแสดงออกมาโดยใช้การย่นคำ คือ สิ่งที่คุณสนทนาพูดออกมาแตกต่างจากสิ่งที่ผู้พูดคิดหรือคาดหวังเอาไว้ จึงทำให้ผู้ย่นคำเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” และเกิดความขัดแย้งต่อคำพูดของคุณสนทนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์สำหรับตัวผู้พูด ผู้พูดจึงย่นคำพูดของฝ่ายตรงข้ามเพื่อแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” รวมไปถึง “ทศนคติเชิงลบ” อันได้แก่ “ความไม่พอใจ”, “ความโกรธ”, “การประชดประชัน” เป็นต้น

(11) (台風が来たため、避難の用意をしている野原家。)

ひろし「まあ、なんとか支度はできたけど、俺たちどこに避難すればいいんだ？」

美芽「えーと、この地区の緊急避難先は双葉幼稚園ね。」

しんちゃん「えー？ 幼稚園？ オラいつも行ってるからつまらないな。」

どうせなら双葉女子大とかに避難したいな。」
(クレヨンしんちゃん)

ตัวอย่างบทสนทนาที่ (11) ครอบคลุม野原มีความจำเป็นที่จะต้องลี้ภัยไปที่สถานที่หลบภัยเนื่องจากได้ฝนลูกใหญ่มา ซึ่งที่หลบภัยบริเวณนั้นก็คือโรงเรียนอนุบาล双葉ที่ しんちゃん เข้าเรียนอยู่ และเมื่อ しんちゃん ได้ยินว่าที่หลบภัยคือโรงเรียนอนุบาลของเขา เขาจึงเกิดความรู้สึกไม่พอใจเพราะว่าไปอยู่ทุกวัน จึงขัดแย้งกับความคาดหวังของเขา เพราะเหตุนี้ しんちゃん จึงย่นคำพูดของ美芽 เพื่อแสดงถึงความรู้สึกที่ติดลบกับการที่ต้องลี้ภัยไปที่โรงเรียนอนุบาล

(12) (泰山と綾は夫婦で、泰山が綾に貸した1億円の返還を求めている。)

泰山「綾・・・1億円返してくれ。」

綾「もう使っちゃった。」

泰山「使っちゃった？ 使っちゃったってお前・・・(綾を殴ろうとしている)

い・・・1億だぞ！？ 1億だぞ！？ どういうことだ？ それ。」

(民王 第8話)

จากตัวอย่างบทสนทนาที่ (12) 泰山ขอให้綾บรรยายของเขาคืนเงินจำนวน 1 ร้อยล้านเยนให้กับเขา แต่綾กลับพูดว่าใช้ไปหมดแล้ว 泰山ไม่คาดคิดว่าเงินจำนวนมหาศาลขนาดนั้น綾จะใช้หมดภายในไม่กี่วัน จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นกับความคิดและความคาดหวังของเขา เพราะฉะนั้น泰山จึงย่นคำพูดของ綾ว่า「使っちゃった？」 พร้อมกับแสดงความโกรธเป็นพื้นเป็นไฟและตำหนิ綾ที่ใช้เงินมหาศาลของเขาไป

5. อภิปรายและสรุปผล

5.1. สรุปผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าหน้าที่ของการย่นคำ คือ “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด” ซึ่งรูปแบบภาษาที่ใช้มักจะออกมาในรูปแบบของหน้าที่ “ประวิงเวลา”, “กระตุ้นถ้อยคำสนทนาของอีกฝ่าย”, “คำขานรับเป็นช่วงๆ” และ “ขอคำอธิบาย/ขอการยืนยัน” ซึ่งเป็นหน้าที่ต่างๆของการย่นคำที่งานวิจัยก่อนหน้าได้กล่าวไว้ (梅木2011, 田中1997, 中田1992, 堀口1997) แต่ผลสำรวจของงานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าการย่นคำไม่เพียงแต่มีหน้าที่ดังกล่าวเท่านั้น แต่จุดประสงค์และเจตนาหลักของผู้พูดในการใช้การย่นคำนั้นเป็นการสื่อหรือแสดงถึง “ความรู้สึกของผู้พูด” อย่างหนึ่งที่มีต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้ามควบคู่ไปกับหน้าที่ดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ NOH (1995) และ Wilson&Sperber (1992) ที่กล่าวว่า “Echo Questions” ไม่ได้เป็นประโยคคำถามธรรมดาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการแสดงออกถึงท่าทางและอารมณ์ของผู้พูดอีกด้วย แต่งานวิจัยดังกล่าวไม่ได้วิเคราะห์ถึงรายละเอียดของท่าทางและอารมณ์เหล่านั้น อีกทั้งบทสนทนาที่ใช้วิเคราะห์เป็นเพียงบทสนทนาที่ไม่มีบริบทและเป็นบทสนทนาที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมาเองเท่านั้น ในงาน

วิจัยนี้ผู้วิจัยจึงเลือกบทสนทนาที่มีบริบทและท่าทางการแสดงออก รวมไปถึงน้ำเสียงของผู้พูดอย่างครบถ้วนมาวิเคราะห์ถึงหน้าที่ของการย่นคำและเจตนาของผู้พูดขึ้นใหม่อีกครั้ง ซึ่งสิ่งที่แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี้และไม่มีกล่าวไว้ในงานวิจัยดั้งเดิมที่ผู้วิจัยค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ทั้งหมด 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1) “การแสดงความรู้สึกของผู้พูด” โดยใช้การย่นคำสามารถแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด”, “การเข้าใจและยอมรับ” และ “ความสนใจ” ของผู้พูดที่มีต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้าม แต่ผลสำรวจในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า “ความรู้สึกไม่คาดคิด” มีอัตราส่วนการใช้มากที่สุดถึง 99% ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมุมมองของการถ่ายทอดข้อมูล เหตุผลที่ผู้พูดเลือกใช้การย่นคำพูด ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดคุณค่าหรือความคิดใหม่กับข้อมูลดังกล่าวเลยแม้แต่น้อยก็เพราะว่าผู้พูดรู้สึกถึงปัญหาต่อคำพูดของฝ่ายตรงข้ามและเกิดความรู้สึกขัดแย้งขึ้น จึงกล่าวได้ว่าผู้พูดมีแนวโน้มที่จะใช้การย่นคำในการแสดงถึง “ความรู้สึกไม่คาดคิด” มากกว่า เพื่อแสดง “ความสนใจ” หรือ “การเข้าใจและยอมรับ” ต่อคำพูดของอีกฝ่าย

2) สาเหตุที่ทำให้ผู้พูดเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” คือ เมื่อสิ่งที่คู่สนทนาพูดแตกต่างหรือขัดแย้งกับสิ่งที่ผู้พูดคิด หรือเมื่อประเด็นของการสนทนาเปลี่ยนไปอย่างกะทันหันในระหว่างการสนทนา โดยทั่วไปแล้วเมื่อผู้พูดได้ยินในสิ่งแตกต่างจากที่ตนเองคิด ผู้พูดมักจะรู้สึกติดใจหรือรู้สึกถึงปัญหากับคำพูดนั้นๆ หรือเมื่อประเด็นของการสนทนาเปลี่ยนไปอย่างกะทันหันก็มักจะทำให้ตั้งตัวหรือจับประเด็นไม่ได้โดยทันที จึงทำให้เกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ได้ง่าย

3) ระดับของ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” จะแตกต่างกันออกไปตามบริบท ในบางกรณีระดับ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ของผู้พูดอาจอยู่ในระดับสูงมากหรือในบางกรณีผู้พูดอาจไม่รู้สึกถึงความรู้สึกดังกล่าวเลยก็เป็นได้ ซึ่งหากระดับ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ยิ่งสูงมากเท่าใด ระดับ “การแสดงอารมณ์ของผู้พูด” ก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น จาก

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อระดับ “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ของผู้พูดมีระดับสูง รูปแบบการย่นคำที่ผู้พูดย่นคำพูดของฝ่ายตรงข้ามมักจะแสดงออกมาในรูปแบบภาษาของประโยคคำถามมากกว่ารูปแบบประโยคบอกเล่า เนื่องจากเมื่อผู้พูดเกิด “ความรู้สึกไม่คาดคิด” ขึ้น ผู้พูดมักจะแสดงความรู้สึกดังกล่าวออกมาพร้อมกับเป็นการส่งสัญญาณให้คู่สนทนาที่ยืนยันกับเรื่องนั้นๆอีกครั้งหนึ่ง

4) เจตนาของผู้พูดที่ใช้การย่นคำคือ เพื่อแสดงถึง “ทัศนคติเชิงบวก”, “ทัศนคติที่เป็นกลาง” และ “ทัศนคติเชิงลบ” โดยทั่วไปแล้วผู้พูดไม่มีความจำเป็นในการพูดซ้ำหรือย่นคำในบทสนทนาเลยแม้แต่น้อย แต่การที่ผู้พูดตั้งใจย่นคำพูดของอีกฝ่ายทั้งที่ไม่จำเป็นนั้นสื่อให้เห็นว่าผู้พูดรู้สึกติดใจหรือรู้สึกถึงปัญหาต่อคำพูดของอีกฝ่ายและไม่สามารถรับคำพูดนั้นๆได้ในเวลาทันที เพราะเหตุนี้การที่ผู้พูดย่นคำพูดของอีกฝ่ายแสดงให้เห็นว่าเจตนาของผู้พูดคือ การแสดงออกถึง “ทัศนคติด้านลบ” มากกว่าการยอมรับคำพูดของอีกฝ่ายหรือการแสดงออกถึง “ทัศนคติด้านบวก”

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจว่า “การย่นคำ” ไม่ได้เป็นสิ่งที่เพิ่มความเย็นเยื่อให้กับประโยคเสมอไปตามที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กล่าวไว้ แต่ “การย่นคำ” เป็นวิธีการพูดที่ปรากฏขึ้นมาในบทสนทนาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ค่อนข้างบ่อย โดยที่ตัวคนพูดเองก็อาจจะไม่รู้ตัวก็เป็นได้ ตามปกติแล้วหากผู้พูดไม่ได้รู้สึกติดใจหรือไม่ได้รู้สึกถึงปัญหากับคำพูดคำใดของฝ่ายตรงข้ามก็ไม่จำเป็นต้องย่นคำพูดเดิมซ้ำอีกรอบ ในทางกลับกัน ทั้งๆที่เป็นคำพูดเดิมและไม่มีอะไรแปลกใหม่ แต่ผู้พูดก็ยังคงย่นคำพูดเดิมที่เคยกล่าวไว้ซ้ำอีกรอบนั้นแสดงให้เห็นว่าความจริงแล้วผู้พูดรู้สึกติดใจกับคำพูดนั้นๆและต้องการจะสื่อเจตนาบางอย่างให้อีกฝ่ายรับรู้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความรู้สึกว่าการวิเคราะห์เรื่อง “การย่นคำ” เป็นงานวิจัยที่ยาก แต่ก็ท้าทายและมีความน่าสนใจมากเช่นเดียวกัน

5.2. ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เจาะจงและเน้นการวิเคราะห์ไปที่เรื่อง “หน้าที่ของการย่อนคำ” เป็นส่วนใหญ่ โดยเน้นวิเคราะห์จากบริบทและลักษณะการพูดของผู้ย่อนคำเพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์แนวคิดและหน้าที่ทั่วไปของการย่อนคำ แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคาดว่าบทสนทนาในละครหรืออนิเมชันกับบทสนทนาในชีวิตจริงค่อนข้างมีความแตกต่างกันพอสมควร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์หาข้อที่เหมือนและแตกต่างกันต่อไปในงานวิจัยครั้งหน้า

อีกทั้ง ในระหว่างการเก็บตัวอย่างบทสนทนาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าวิธีย่อนคำในบางกรณีนั้นผู้พูดได้ใช้รูปแบบภาษา 「～って」, 「～だと」 และอื่นๆอยู่ไม่น้อย ซึ่งรูปแบบภาษาเหล่านี้ถือเป็นรูปแบบภาษาหลัก และเป็นปัจจัยสำคัญของประโยคอ้างอิง ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสมมติฐานขึ้นมาว่ามีความเป็นไปได้ว่า “การย่อนคำ” จะมีจุดที่เชื่อมโยงกับประโยคอ้างอิงและหากทำการศึกษาเรื่อง “การย่อนคำ” จากมุมมองที่แตกต่างอย่าง “ประโยคอ้างอิง” อาจทำให้ได้แนวทางและผลสรุปที่น่าสนใจออกมาก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] Deborah Tannen (2007). *Talking Voices*. Cambridge University Press (Second Edition).
- [2] Eun-Ju, NOH (1995). A Pragmatic Approach to Echo Questions. *UCL Working Papers in Linguistics* 7, 107-140.
- [3] Wilson, D. & D. Sperber. (1992). On Verbal Irony. *Lingua*, 87, 53-76.
- [4] 梅木俊輔 (2011). 「エコー型聞き返しの発話機能と発話末イントネーションとの関係」 『日本語/日本語教育研究』 (2), pp.119-136.
- [5] 田中妙子 (1997). 「会話におけるくくりかえし>—テレビ番組を資料として—」 『早稲田大学日本語研究教育センター紀要』 9号, pp.47-67, 早稲田大学.
- [6] 中田智子 (1992). 「会話の方策としてのくり返し」 『国立国語研究所報告 104研究報告集 13』, pp.267-302.
- [7] 堀口純子 (1997). 『日本語教育と会話分析』 くろしお出版.
- [8] 牧野成一 (1980). 『くりかえしの文法—日・英語比較対照』 大修館書店.
- [9] 南不二男 (1985). 「質問文の構造」 『朝倉日本語新講座4文法と意味II』 朝倉書店.
- [10] スリーエーネットワーク (2013). 『みんなの日本語 初級II 第2版』 スリーエーネットワーク.

หน่วยงานผู้แต่ง: นักศึกษาระดับชั้นปริญญาเอก คณะภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยโอซาก้า

Affiliation: Ph.D. Student , Graduate School of Language and Culture, Osaka University

Corresponding email: sathidada0939@hotmail.com